

מסורת הש"ס

(א) [מ"ק י. ע"ש],
(ב) ברכות לה: (א) ברכות
לב יומא פור: (ד) [תענית
טו: (ב) ע"י: בתלמוד,
(ו) [תענית כ"ד, (ז) ז"ל]
הייחודי כי קר מנאר בטרק
מלכיס ב דיהויכין הגולה
עם המרס והמסגר וכן לעיל
בגמ' לת. אכן יהויקים מת
בירושלים ולא הגולה כלל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ועשה כתוב
ושחטה לל"ל ואות ד נמחק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ראה ועשה דמצי:
נמחק מימ' דמצי:

מוסף רש"י

גודל להקב"ה. את
בנימין, ובנסת ישראל.
שכשחטו הפירות לוקין
(בברכות לה). ואומר אין
פושע. ולפי שהוא מיקל,
רוצה להחמיר ולמדין ממנו
לעשות לו להיתן מן העולם
הזה בלא ברכה, ולכן נקרא
זה המיקל כתר לאיש משמתי
(שם). ונראה. שגמ'
ומשחטנו ומיק' (שם לב).

הלך פרק אחד עשר סנהדרין

קב.

עין משפט
נר מצוה

בא א מיי פ"א מהל
מגינה הלכה א:

תורה אור השלם

- 1. ויאמר ה' אל יהוא יען
אשר הטיבת לעשות
הישר בעיני ככל אשר
בלבבי עשית לבית
אחזב בני רבעים ושבתי
לך על פסא ישראל:
מלכים ב י ל
2. והוא לא שמר ללכת
בתורת ה' אלהי ישראל
בכל לבבו לא קר מעל
חטאות ורבעים אשר
החטיא את ישראל:
מלכים ב י לא
3. ויקבץ יהוא את כל
העם ויאמר אליהם
אחזב עבד את הבעל
מעט יהוא ועבדו
הרבה: מלכים ב י יח
4. ושחטה ששים
העמיקו ואני מוקר
לכלם: הושע ה ב
5. והיה בעת ההיא
היה מתפשט בשלמה
הישיבה והשנייה לבדם
בשדה: מלכים א י כט
6. הבל המה מעשה
תעוררים בעת פקדתי
יאבדו: ירמיהו גא יח
7. כמה ה' בעת רצון
עניתיך ובימים ישועתי
עזרתך ואצרך ואתנן
לבית עם להקים ארץ
להחיות:
שממות: ישעיהו מט ח
8. ותפת לך חתא את
העם אל אשר דברתי לך
הזה מלאכי ילך לפניך
ובימים פקדי ופקדתי
עליהם חטאתם:
שמות לב לד
9. והיה בעת ההוא וירד
יהודה מאת אחז וישע
איש עזלמי השמו
חידה: בראשית לח א
10. וילך רחבעם שבם
פי שבם בא כל ישראל
להחליף אתו:
מלכים א יב א
11. לכן תחני שלוחים
על מורשת גת בתי
אביב לאבוב למלכי
ישראל: מיכה א יד
12. גזול אביב ואמו
ואמר אין פושע חברי הוא
לאיש משחתי:
משלי כח כד
13. ה' לוי תגמלו זאת
עם נבל ולא תחם הלווא
היא אביב קנה הוא עשך
דברים לב ו
14. שמע בני מוסר אביך
וגאל תשש תורת אביך:
משלי א ח
15. כי קרע ישראל מעל
בית ה' וימליכו את
ירבעם בן נבט וירד
ירבעם את ישראל
מאתרי ה' והחטיאם
חטאת גדולה:
מלכים ב יז כא
16. אלה הדברים אשר
דבר משה אל כל ישראל
בעבר הירדן במדבר
בערבה מול סוף בין
פארן ובין תפל ולקו
וחצרת ודי והב:
דברים א א
17. ויקרא באוני קול
גדול לאמר קרבו פקדות
העיר ראשי כלי משחתי
בדוד: יחזקאל ט א
18. אתר הדבר יהיה לא
שב ירבעם מדרכו הרעה
ותשב ויעש מקצות העם
מבני במות החפץ ימלא
את ידו ויהי בלתי במות:
מלכים א יג לג

וכו'. ואין גזילה כלפי מעלה וכלפי כנסת ישראל אלא זו בלבד שמוע
מלכך כנסת ישראל הוא גזול להקצ"ה שחכמים תקנו על כל דבר
ודבר צרכה כדלמנר התם (בככות דף לה). כל הטועס ואינו מזכך
נקרא גזול שגמ' לה' הארץ ומלואה: כשמי מקולס המסיוס וז אס
זו. כאלס שיש צידו מקל א' ומכה זו
מקל אחר ומתו ומתו ומליכו ברחוק כך
הדיח ירבעם את ישראל מאחרי ה'
בעל כרחס: ודי זה. אידי דאירי
עד השתא בעגלים של ירבעם מפרס
האי קרא: מסוך קופה של צשר.
כשיס לו הרבה לאכול הוא נוהס: עד
ירבעם היו ישראל ויוקים מעגל אחר.
לוקין על חטא עגל אחד שעשו במדבר:
ה"ג מכאן ואילך היו יוקין משלשה
עגלים. שנים מירבעם ושלישי של
המדבר. ולפי מה שכתוב בפרס
שנים ושלשה עגלים ניחא לומר
משנים שעשה ירבעם ושלישי שנעשה
במדבר ושלשה היינו שלישי כמו
(משלי ה) שלשה המה נפלאו ממני
וארבעה לא ידעתיס: אחד מעשריס
וארבעה כפרע ליער. לאו דוקא
אלה כלומר דבר מועט מאד כמה ספק
המשקל נוטה לגד זה יומר מלד זה.
צ"צ (דף פט). כמה היו הכרע ליער:
לאחר כ"ד דורות. למעשה העגל:
פסוק זה. דמצי בעגל וציוס פקדי
והכל צימי לדקיה כשחכר הצית כתוב
קדצו פקודות העיר קרצו ארסו מעשה
שנאלר וציוס פקדי וממעשה העגל
עד דקיה כ"ד דורות דצימי נחשו
נעשה העגל לא וחסו כחה דורות
נמחשו עד דקיה נחשו שלמון צנו
צועו צנו עוצד צנו ישי צנו דוד צנו
שלמה צנו רחבעם צנו אציה צנו
אסא צנו יהושפט צנו יורס צנו אחזיה
צנו יואש צנו אלמיה צנו עזיה צנו
יותס צנו אחז צנו חוקיה צנו מהסה
צנו אמון צנו יאשיה צנו יהואסו
ויהויקיס צנו ומלכו זה אחר זה ודור
אחד הס יהויכין צנו של יהויקיס
הרי כ"ד. ויהויקיס לא סייס מלכותו
שהגולה לצבל עם המרס והמסגר
והמליכו לדקיהו דודו במקומו והלכך
לא קא חשיב דקיהו דור צאפיה
נפשיה דהוא מלך צדור כ"ד: דהוא
דיש בעלשה מלכיס. דהוא קאי
במתני' דשלשה מלכיס אין להס חלק:

ואף אחיה השילוני טעה והתם דהא יהוא
צדיקא רבה הוה שנאמר ויאמר ה' אל יהוא
יען אשר הטיבות לעשות הישר בעיני ככל
אשר בלבבי עשית לבית אחאב בני רביעים
ישבו לך על כסא ישראל וכתוב ויהוא לא
שמר ללכת בתורת ה' אלהי ישראל בכל
לכבו לא סר מעל חטאת ירבעם אשר החטיא
את ישראל מאי גרמא ליה אמר אביי (ב) ברית
כרותה לשפתים שנאמר אחאב עבד הבעל
מועט יהוא יעבדנו הרבה רבא אמר חותמו
של אחיה השילוני ראה וטעה (א) דכתיב
ושחטה שמים העמיקו ואני מוסר לכולם
אמר רבי יוחנן אמר הקב"ה הם העמיקו
משלי אני אמרתי כל שאינו עולה לרגל
עובר בעשה והם אמרו כל העולה לרגל ידקר
בחרב ויהי בעת ההיא וירבעם יצא
מירושלם וימצא אותו אחיה השילוני הנביא
בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה תנא
משום רבי יוסי עת היא מזומנת לפורענות
בעת פקודתם יאבדו תנא משום רבי יוסי עת
מזומנת לפורענות בעת רצון עניתך תנא
משום ר' יוסי עת מזומנת לטובה וביום פקדי
ופקדתי עליהם חטאתם תנא משום רבי יוסי
עת היא מזומנת לפורענות ויהי בעת ההיא
יורד יהודה מאת אחיו תנא משום ר' יוסי עת
מזומנת לפורענות וילך רחבעם שכס כי
ישום ר' יוסי מקום מזומן לפורענות בשכס
עינו את דינה בשכס מכרו אחיו את יוסף
בשכס נחלקה מלכות בית דוד וירבעם יצא
מירושלים אמר ר' חנינא בר פפא שיצא
מפיתקה של ירושלים וימצא אותו אחיה
השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה
חדשה ושניהם לברם בשדה מאי בשלמה
חדשה אמר רב נחמן בשלמה חדשה מה
שלמה חדשה אין בה שום דופי אף תורתו
של ירבעם לא היה בה שום דופי ד"א שלמה
חדשה שחידשו דרכים שלא שמועה אין מעולם
מאי ושניהם לברם בשדה אמר רב יהודה
אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם
שכל טעמי תורה מגולין להם כשדה לכן תחני שלוחים על מורשת גת בתי
אחזיב לאכוב למלכי ישראל אמר ר' חנינא בר פפא יצאה בת קול ואמרה להן מי שהרג את הפלשתי והוריש
אתכם גת תחני שלוחים לבניו בתי אחזיב לאכוב למלכי ישראל אמר רב חנינא בר פפא כל הנהגה מן העולם
הזה בלא ברכה כאילו גזול להקב"ה וכנסת ישראל שנאמר גזול אביו ואמו ואומר אין פושע חבר הוא לאיש
משחית ואין אביו אלא הקב"ה שנאמר הלא הוא אביך קנה ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר שמע בני
מוסר אביך ואל תמוש תורת אמך מאי חבר הוא לאיש משחית חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית ישראל
לאביהם שבשמים ויודח ירבעם (בן נבט) את ישראל מאחרי ה' והחטיאם חטאת גדולה אמר רבי חנין כשתי
מקלות המתזוות זו את זו ודי זהב אמרו דבי ר' ינאי אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף זוהב
שהשפעת להן לישראל עד שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב משל אין ארי דורס ונוהם
מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא עד ירבעם היו ישראל ויוקים מעגל אחד מכאן
ואילך משנים ושלושה עגלים אמר ר' יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים
וארבעה בהכרע לישראל של עגל הראשון שנאמר וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם אמר רבי חנינא לאחר
עשרים וארבעה דורות נגבה פסוק זה שנאמר ויקרא באוני קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש
כלי משחתו בידו ואתה הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה מאי אחר אמר ר' אבא אחר
שתפשו הקב"ה לירבעם כבגדו ואמר לו חזור כך ואני ואתה וכן ישי נטייל בגן עדן אמר לו מי בראש בן
ישי בראש אי הכי לא בעינא ר' אבהו הוה רגיל דהוה קא דריש בשלשה מלכיס חלש קביל עליה דלא דריש כיון
כז: אין אציו אלא הקצ"ה שנאמר

ואף אחיה השילוני טעה. דבר דכר דכר לנסוייהו אתי ותתם צלותו
מעשה: שנאמר ויאמר ה' אל יהוא וגו' לעשות הישר ופסיו יהוא
לא שמר ללכת בתורת ה'. ואמרין מאי גרמא ליה ואמר רבא חותמו
של אחיה השילוני ראה וטעה מכלל דהוא טעה: ושחטה שמים
העמיקו. שמים עבודת כוכבים על
שם שמים אחריה לשחוט לעבודת
כוכבים: העמיקו. והחמירו שאלמו
שכל מי שעולה לרגל ידקר בחרב כדי
שילכו ושחטו לפני העגלים: ואני
מוסר לנוס. כלומר אנכי לא חשתי
כל כך לכבוד עממי לומר כל מי שאינו
עולה לרגל ידקר בחרב כמו שחשו
הס לכבוד עבודת כוכבים אלא יקורין
בעגלמא יסרתים כלומר דעבר בעשה.
ל"א שמים כלומר שמיים שלשה ספרו
מאחרי העמיקו עד שמיטה שמיצו
מימה כל מי שעולה לרגל ומניח את
העגלים. ושחטה לשון שחיתה:
מזומנת לפורענות. שסס נחלקה
מלכות ישראל דסמין ליה ויקח את
השלמה ויקרעה לשנים עשר קרעים
וגו': וציוס פקדי. בתעשה צאצ
שכלל שנה מאותן מ' שנה שעמדו
במדבר יום מזומן לפורענות זו חורו
מרגלים זו נחרצ הצית צראשונה
וצניה (ד) ויהי צעס היה וירד
יהודה. מזומנת לפורענות שחמר
נחמייצה שריפה ומתו שני צניו:
צשס מכרו אחיו אס יוסף. כדכתיב
(בראשית ה) הלא אחיך רועיס צשסס
ודמתו דכתיב צקרה היינו כפר הסמוך
לשסס ויקרחת על שס שסס. אי נמי
כמדרכו שהיו דיין עליו להרגו: צשסס
נחלקה מלכות ציס דוד. כדכתיב
צמלכיס (ב) (ב): מפסקה של ירושלים.
מכללה שלא לחזור צה לעולם ולא
ליטול חלק בעבודה: מפסקה. כגון
(צ"מ דף פו). נפל פתקה מרקיעאל.
כלומר מחוקק של ירושלים הכתוב
וחתום צה: צס דופי. גימטוס בגמ' (א):
שחדשו. דרשו דכרי תורה צין ירבעם
לאחיה: יאסה צס קול ואמרה.
כשהמליכו את ירבעם: מי שפרג.
דוד: אס הפלשתי. וע"י כן היה
מוריס לכס גת לכן תחני שלוחים לבניו
שתעזבו מלכות צית דוד ותמליכו
אחריס: צס אציו לאכוב. למלכי
צית דוד אסס מכוכיס והלכמס אחר
מלכי ישראל לפיכך תהיו נמסרין
לאכז ציד עוצדי כוככיס שהן שטי
כז: אין אציו אלא הקצ"ה שנאמר

אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם כעשבי השרדה והוא יאכא דאמר
שכל טעמי תורה מגולין להם כשדה לכן תחני שלוחים על מורשת גת בתי
אחזיב לאכוב למלכי ישראל אמר ר' חנינא בר פפא יצאה בת קול ואמרה להן מי שהרג את הפלשתי והוריש
אתכם גת תחני שלוחים לבניו בתי אחזיב לאכוב למלכי ישראל אמר רב חנינא בר פפא כל הנהגה מן העולם
הזה בלא ברכה כאילו גזול להקב"ה וכנסת ישראל שנאמר גזול אביו ואמו ואומר אין פושע חבר הוא לאיש
משחית ואין אביו אלא הקב"ה שנאמר הלא הוא אביך קנה ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר שמע בני
מוסר אביך ואל תמוש תורת אמך מאי חבר הוא לאיש משחית חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית ישראל
לאביהם שבשמים ויודח ירבעם (בן נבט) את ישראל מאחרי ה' והחטיאם חטאת גדולה אמר רבי חנין כשתי
מקלות המתזוות זו את זו ודי זהב אמרו דבי ר' ינאי אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם בשביל כסף זוהב
שהשפעת להן לישראל עד שיאמרו דיי גרם להם לעשות להם אלהי זהב משל אין ארי דורס ונוהם
מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר אמר ר' אושעיא עד ירבעם היו ישראל ויוקים מעגל אחד מכאן
ואילך משנים ושלושה עגלים אמר ר' יצחק אין לך כל פורענות ופורענות שבאה לעולם שאין בה אחד מעשרים
וארבעה בהכרע לישראל של עגל הראשון שנאמר וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם אמר רבי חנינא לאחר
עשרים וארבעה דורות נגבה פסוק זה שנאמר ויקרא באוני קול גדול לאמר קרבו פקדות העיר ואיש
כלי משחתו בידו ואתה הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה מאי אחר אמר ר' אבא אחר
שתפשו הקב"ה לירבעם כבגדו ואמר לו חזור כך ואני ואתה וכן ישי נטייל בגן עדן אמר לו מי בראש בן
ישי בראש אי הכי לא בעינא ר' אבהו הוה רגיל דהוה קא דריש בשלשה מלכיס חלש קביל עליה דלא דריש כיון
כז: אין אציו אלא הקצ"ה שנאמר